

Onderzoek naar de waarde van boosheid

Stel, je bereidt je bij het vak Nederlands voor op het schoolexamen schrijfvaardigheid, waarin je op basis van bronnen een beschouwing zult schrijven over een emotie: boosheid. Deze beschouwing heeft als hoofdvraag: 'In hoeverre is boosheid een goede emotie?'
Je docent Nederlands heeft aangegeven dat je je voor deze voorbereiding in eerste instantie moet baseren op bron 1. Je verdiept je daarom allereerst in bron 1: je neemt de gedachtegang ervan stapsgewijs door en controleert of je de inhoud ervan begrijpt.

Lees bron 1.

- 1p **1** Wat zegt Cherry over het nut van boosheid, gelet op alinea 3?
- A** Boosheid brengt richting in onze discussie over maatschappelijke misstanden.
 - B** Boosheid drukt onze gevoelens over maatschappelijk onrecht uit.
 - C** Boosheid dwingt moreel en maatschappelijk bewustzijn bij ons af.
 - D** Boosheid stimuleert ons om lastige maatschappelijke vraagstukken aan te pakken.

“Ik las onlangs *The Case for Rage* van Myisha Cherry waarin ze gehakt maakt van woedesceptici.” (regels 20-23)

- 2p **2** Vat de argumentatie van Cherry in alinea 3 samen, door in onderstaande zin de ontbrekende delen aan te vullen met telkens één woord. Neem de nummers uit de zin over en zet daarachter het juiste woord.
- Boosheid is ...(1)... , want ze laat zien wat ons persoonlijk ...(2)... en ze leidt mogelijk tot maatschappelijke ...(3)... .

Bron 1 gaat niet alleen in op het nut van boosheid, maar ook op negatieve kenmerken ervan.

- 2p **3** Noem drie algemene negatieve kenmerken van boosheid, gelet op alinea 1 en 2 van bron 1.

In bron 1 komen twee soorten boosheid aan de orde: narcistische en activistische boosheid. Je wilt voor jezelf helder krijgen wat deze twee soorten boosheid inhouden.

Hieronder staan zes situaties waarin boosheid een rol speelt.

- 2p **4** Welke twee situaties hebben vooral betrekking op narcistische boosheid en welke twee vooral op activistische boosheid, gelet op bron 1? Neem *narcistisch* en *activistisch* over en zet daarachter telkens de nummers van de twee juiste uitspraken.

- 1 Een brugklasleerling gaat tekeer tegen zijn ouders omdat hij eerder van een schoolfeest moet thuiskomen dan zijn broer uit vwo 6.
- 2 Een demonstrant ketent zich vast aan de deur van een ministerie tijdens een protest tegen overheidsdiscriminatie.
- 3 Een kantoormedewerker wordt woest van ergernis omdat het maar niet lukt een formulier goed op te slaan op de computer.
- 4 Een minister is boos op zichzelf omdat ze een wet onvoldoende scherp heeft toegelicht in de Tweede Kamer.
- 5 Een vakbonds lid protesteert op het Malieveld in Den Haag luid tegen bezuinigingen op de werkloosheidsuitkeringen.
- 6 Een vrouw is kwaad op een collega omdat hij vervelende opmerkingen maakte over haar 'fletse kledingstijl'.

Je brengt voor jezelf in kaart welke adviezen bron 1 bevat voor een goede omgang met de activistische boosheid van een ander.

- 2p **5** Welke drie adviezen passen het best bij activistische boosheid, gelet op alinea 4 tot en met 7? Noteer de nummers van de juiste adviezen.

- 1 Deins desgewenst terug.
- 2 Laat de ander boos zijn.
- 3 Negeer je ongemakkelijke gevoel.
- 4 Richt je op de aanleiding van de boosheid.
- 5 Spreek de boze ander aan op diens toon.
- 6 Zorg ervoor dat de boze ander rustig wordt.

De opvatting 'boosheid is slecht' is ons "met de paplepel ingegoten" (regels 44-46).

Dit heeft negatieve gevolgen voor onze omgang met boosheid.

- 3p **6** Vat uit alinea 5 tot en met 7 drie van deze negatieve gevolgen samen. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord in totaal niet meer dan 50 woorden.

De slotzin van bron 1 luidt: "Ik ga dit weekend eens zeewaarts en ga vreselijk kwaad worden op alle dode vlinders." (regels 112-115)

- 1p 7 Welke uitspraak geeft de strekking van deze slotzin het best weer, gelet op bron 1?
- A Boosheid gericht naar anderen uiten lijkt misschien goed, maar is uiteindelijk onberedeneerd en zinloos.
 - B Boosheid moet altijd op misstanden zelf zijn gericht, nooit op de verantwoordelijken voor die misstanden.
 - C Boosheid moet bij voorkeur worden gericht op objecten die hiervan zelf geen last zullen ondervinden.
 - D Boosheid ongericht naar objecten uiten lijkt zinloos, maar kan zeker nuttig en louterend zijn.
- 2p 8 Welke uitspraak geeft de hoofdgedachte van bron 1 het best weer?
- A Als we beter met onze boosheid leren omgaan, zullen we snel veel van onze maatschappelijke problemen kunnen oplossen.
 - B Vanwege onze opvoeding gaan we niet goed met boosheid om, waardoor we de boze ander vaak niet de passende waardering geven.
 - C We gaan op dit moment contraproductief om met boosheid, waardoor het vrijwel onmogelijk is maatschappelijke ongelijkheid op te heffen.
 - D We moeten leren ruimte te geven aan activistische boosheid, zodat de emotionele en morele voordelen ervan kunnen worden benut.

Op basis van bron 1 besluit je het onderscheid tussen narcistische en activistische boosheid in je onderzoek mee te nemen. Je kiest hierbij wel voor neutralere bewoordingen: 'boosheid vanuit individuele motieven' en 'boosheid vanuit maatschappelijke motieven'.

Je stelt drie deelvragen op:

- 1) Waarom wordt boosheid vaak in haar geheel afgewezen?*
- 2) In hoeverre is boosheid vanuit individuele motieven een goede emotie?*
- 3) In hoeverre is boosheid vanuit maatschappelijke motieven een goede emotie?*

Je selecteert twee extra bronnen waarmee je boosheid verder onderzoekt: bron 2 en 3. Je neemt deze bronnen elk afzonderlijk door en vergelijkt de gedachtegangen ervan met die van bron 1. Ook beoordeel je de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de drie bronnen.

Lees bron 2.

In bron 1 en bron 2 wordt een vrijwel identieke reden gegeven als antwoord op deelvraag 1: 'Waarom wordt boosheid vaak in haar geheel afgewezen?'

1p 9 Vat deze reden samen.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord in totaal niet meer dan 15 woorden.

Je wilt deelvraag 2 en 3 beantwoorden aan de hand van bron 2. Je merkt op dat bron 2 anders kijkt naar het onderscheid tussen boosheid vanuit individuele motieven en boosheid vanuit maatschappelijke motieven dan bron 1.

3p 10 Typeer dit verschil tussen bron 1 en bron 2.

Neem de nummers uit onderstaande zinnen over en zet daarachter je antwoord. Let op: indien een bron onderscheid maakt tussen de twee soorten boosheid, noem dan bij nummer 1b of 2b *twee oorzaken*.

Bron 1 onderscheidt (1a) (kies uit: *wel/niet*) duidelijk de twee soorten boosheid. Boosheid wordt namelijk veroorzaakt doordat ...(1b)... .

Bron 2 onderscheidt (2a) (kies uit: *wel/niet*) duidelijk de twee soorten boosheid. Boosheid wordt namelijk veroorzaakt doordat ...(2b)... .

Je stelt vast dat bron 1 als informatiebron voor je beschouwing over het algemeen wat betrouwbaarder lijkt dan bron 2.

2p 11 Geef hiervoor twee algemene redenen.

Geef geen voorbeelden, laat de vindplaats (de krant of het tijdschrift) van de bronnen buiten beschouwing en geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

Lees bron 3.

1p 12 Welke typering doet het meest recht aan boosheid volgens bron 3?
Boosheid is vooral

- A dom.
- B louterend.
- C nutteloos.
- D onbezonnen.
- E stimulerend.
- F verstandig.

In bron 3 wordt één onderzoek uitgebreid besproken: dat van Bushman uit 2002. Dit onderzoek heeft een brede wetenschappelijke waarde, gelet op alinea 2 van bron 3.

2p 13 Citeer uit alinea 2 twee afzonderlijke zinnen of zinsgedeelten, elk van maximaal tien woorden, waaruit dit blijkt.

Je besluit nu bron 2 en bron 3 inhoudelijk te vergelijken.

In alinea 3 van bron 2 enerzijds en in alinea 2 van bron 3 anderzijds worden twee tegengestelde eigenschappen van boosheid benadrukt door een vergelijking met vuur.

- 2p 14 Leg per bron uit welke eigenschap van boosheid wordt benadrukt met deze vergelijking.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord in totaal niet meer dan 20 woorden.

Het valt je op dat bron 2 en bron 3 elk een ander antwoord geven op deelvraag 2: 'In hoeverre is boosheid vanuit individuele motieven een goede emotie?'

- 2p 15 Vat per bron het antwoord samen dat wordt gegeven op deelvraag 2. Neem de nummers uit onderstaande zinnen over en zet daarachter je antwoord.

Het uiten van boosheid vanuit individuele motieven is volgens bron 2 (1a) (kies uit: *wel/niet*) goed, want ...(1b)...

Het uiten van boosheid vanuit individuele motieven is volgens bron 3 (2a) (kies uit: *wel/niet*) goed, want ...(2b)...

Je wilt de gedachtegang van de eerdere bronnen in een breder filosofisch perspectief plaatsen. Je brengt daarom bron 4 inhoudelijk in kaart en vergelijkt daarna de gedachtegang ervan met die van de andere bronnen.

Lees bron 4.

De opvattingen over boosheid van Callard geven je een nieuw antwoord op de hoofdvraag: 'In hoeverre is boosheid een goede emotie?'

- 2p 16 Welk antwoord zal Callard op de hoofdvraag geven, gelet op bron 4? Neem de nummers uit onderstaande zinnen over en zet daarachter je antwoord.

Volgens Callard staat boosheid ons enerzijds toe ...(1)...

Anderzijds is boosheid nooit alleen positief, omdat ...(2)...

In onderstaande vier uitspraken wordt Callards waardering van boosheid in bron 4 vergeleken met de waardering van boosheid in bron 1, 2 en 3.

2p 17 Geef per uitspraak aan of deze wel of niet waar is, gelet op deze bronnen. Neem de nummers van de uitspraken over en zet daarachter *wel* of *niet*.

- 1 Callard is negatiever dan bron 1 als het gaat om individuele boosheid.
- 2 Callard is negatiever dan bron 2 als het gaat om boosheid in algemene zin.
- 3 Callard is positiever dan bron 1 als het gaat om maatschappelijke boosheid.
- 4 Callard is positiever dan bron 3 als het gaat om boosheid in algemene zin.

Je besluit de hoofdvraag zo genuanceerd mogelijk te beantwoorden. Daarbij wil je zoveel mogelijk recht doen aan de inhoudelijke overeenstemming tussen je vier bronnen, waarbij je de meer filosofische benadering vanuit bron 4 nadrukkelijk meeneemt.

2p 18 Welke bewering verwoordt het genuanceerde antwoord dan het best? Boosheid kan zeker een goede emotie zijn

- A als deze gericht is tegen maatschappelijk onrecht, maar boosheid is ook onlosmakelijk verbonden met agressie en wraak.
- B als deze het ontstaan van een algehele moraliteit bevordert, maar boosheid kan ook forse gezondheidsproblemen veroorzaken bij jezelf.
- C als deze uitmondt in een individuele loutering, maar boosheid kan ook agressieve gedachten en stress aanwakkeren.
- D als het uiten ervan tot individuele opluchting leidt, maar boosheid kan ook uitlopen tot het nemen van wraak.